

30.1.2015

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ

Θέμα: Αναφορά 2554/2013 του Inaki Albin Diaz, ισπανικής ιθαγένειας, σχετικά με την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε σιδηροδρομικές υπηρεσίες στην Ισπανία

1. Περίληψη της αναφοράς

Ο αναφέρων καταγγέλλει σειρά δυσκολιών όσον αφορά την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε σιδηροδρομικές υπηρεσίες στην Ισπανία. Σύμφωνα με τον αναφέροντα, ο φορέας εκμετάλλευσης των ισπανικών σιδηροδρόμων «RENFE» δεν έθεσε σε εφαρμογή μια αποτελεσματική πολιτική κινητικότητας για τα άτομα με αναπηρία, ιδίως όσον αφορά την εγκατάσταση ειδικών ανυψωτικών πλατφορμών που θα επιτρέπουν την πρόσβαση στα βαγόνια των τρένων. Ο αναφέρων θεωρεί ότι η εν λόγω κατάσταση δεν συνάδει με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 15ης Νοεμβρίου 2010 με τίτλο: Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020: Ανανέωση της δέσμευσης για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια (COM(2010) 636).

2. Παραδεκτό

Χαρακτηρίστηκε παραδεκτή στις 24 Οκτωβρίου 2014. Η Επιτροπή κλήθηκε να παράσχει πληροφορίες (άρθρο 216, παράγραφος 6, του Κανονισμού).

3. Απάντηση της Επιτροπής, που ελήφθη στις 30 Ιανουαρίου 2015

Γενικά

Ένα μεγάλο μέρος της αναφοράς αποτελείται από γενικές παρατηρήσεις και προβληματισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα και τις διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με αναπηρίες. Σύμφωνα με τον αναφέροντα, ο φορέας εκμετάλλευσης των ισπανικών

σιδηροδρόμων RENFE, αρνείται ότι υπάρχει πρότυπο, νόμος ή άλλη υποχρέωση να γίνουν οι συρμοί προσβάσιμοι στα άτομα με αναπηρία. Επισυνάπτει ένα άρθρο εφημερίδας που αναφέρει τη σιδηροδρομική γραμμή "Igún-Brinkola", όπου η RENFE δεν έχει εγκαταστήσει πλατφόρμες ανύψωσης / πλατφόρμα ανελκυστήρα. Δεν υπάρχει ημερομηνία και ο αναφέρων δεν παρέχει περαιτέρω λεπτομέρειες ή γεγονότα.

Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει πλήρως δεσμευτεί στην προστασία και την προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων καθώς και στη βελτίωση της κατάστασης των ατόμων με αναπηρία στην Ευρώπη. Τον Ιανουάριο του 2011 η ΕΕ έγινε συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, που με τον τρόπο αυτό έγινε αναπόσπαστο μέρος της έννομης τάξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΕ δεσμεύεται από τη ΣΗΕΔΑΑ στο μέτρο των αρμοδιοτήτων της.

Η βελτίωση της προσβασιμότητας στο φυσικό περιβάλλον, τις μεταφορές, τις τεχνολογίες πληροφοριών, επικοινωνιών και συστημάτων (ICT) και άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, ως προϋπόθεση για την πλήρη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες, αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για τα άτομα με αναπηρίες 2010-2020. Τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ (ιδίως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) αποτελούν σημαντικά μέσα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας στο αστικοποιημένο περιβάλλον. Ο κανονισμός κοινών διατάξεων (ΚΚΔ) για τα διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία της ΕΕ για την προγραμματική περίοδο 2014-2020¹ απαιτεί από τα κράτη μέλη και την Επιτροπή να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποφευχθούν οι διακρίσεις λόγω αναπηρίας κατά την προετοιμασία και την εφαρμογή προγραμμάτων και να λαμβάνεται υπόψη η προσβασιμότητα για άτομα με αναπηρίες καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας και της εφαρμογής προγραμμάτων. Οι διαχειριστικές αρχές πρέπει να διασφαλίζουν την πρόσβαση όλων των πολιτών σε όλα τα προϊόντα, τα αγαθά, τις υπηρεσίες και τις υποδομές που χαρακτηρίζονται ως ανοικτού χαρακτήρα ή παρέχονται στο κοινό και συγχρηματοδοτούνται από Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, και ιδιαίτερα όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον και τις ΤΠΕ, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, συμβάλλοντας έτσι σε ένα περιβάλλον χωρίς εμπόδια για τα άτομα με αναπηρίες και τους ηλικιωμένους.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η Ισπανία επικύρωσε τόσο την UNCRPD όσο και το προαιρετικό πρωτόκολλό της. Ως συμβαλλόμενο κράτος στη Σύμβαση, η Ισπανία δεσμεύεται από την υποχρέωση να προστατεύει και να διασφαλίζει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των ατόμων με αναπηρία, ιδιαίτερα λαμβάνοντας "κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίζεται στα άτομα με αναπηρία ισότιμη πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον, τις μεταφορές, την ενημέρωση και την επικοινωνία, περιλαμβανομένων των συστημάτων και τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, και σε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες ελεύθερης χρήσης ή παρεχόμενες στο ευρύ κοινό, σε αστικές και σε αγροτικές περιοχές" (όπως ορίζει το άρθρο 9 της ΣΗΕΔΑΑ).

Στις 11 Απριλίου 2014, η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία ενέκρινε το Γενικό Σχόλιο αριθ. 2² με σκοπό να παρέχει μεγαλύτερη σαφήνεια

¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, ΕΕ L347, της 20.12.2013, σ. 320.

²

όσον αφορά το προαναφερθέν άρθρο 9. Τα συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύονται να διασφαλίζουν το δικαίωμα πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία, "μέσω αυστηρής εφαρμογής των προτύπων προσβασιμότητας. Τα εμπόδια στην πρόσβαση σε αντικείμενα, εγκαταστάσεις, αγαθά και υπηρεσίες που απευθύνονται ή είναι ανοικτές στο κοινό πρόκειται να αρθούν βαθμιαία με συστηματικό και (κυριότερα) διαρκώς παρακολουθούμενο τρόπο, με απώτερο σκοπό την επίτευξη πλήρους προσβασιμότητας." Η ανάγκη για θέσπιση νομοθεσίας και για παρακολούθηση της εφαρμογής της είναι σαφής: "Τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να θεσπίζουν, να δημοσιεύουν και να παρακολουθούν εθνικά πρότυπα προσβασιμότητας. Εάν δεν υφίσταται σχετική νομοθεσία, η θέσπιση του ενδεδειγμένου νομικού πλαισίου αποτελεί το πρώτο βήμα. Τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να προβαίνουν σε διεξοδική αναθεώρηση της νομοθεσίας τους σχετικά με την προσβασιμότητα, προκειμένου να εντοπίζουν, να παρακολουθούν και να αντιμετωπίζουν κενά στη νομοθεσία και την εφαρμογή της".

Με βάση το προαιρετικό πρωτόκολλο της UNCRPD, μετά την υπογραφή του, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία μπορεί να λαμβάνει και να εξετάζει κοινοποιήσεις από, ή, για λογαριασμό ατόμων ή ομάδων ατόμων, που υπόκεινται στη δικαιοδοσία ενός κράτους μέλους του πρωτοκόλλου που ισχυρίζονται ότι είναι θύματα παραβίασης από αυτό το κράτος μέρος των διατάξεων της ανωτέρω σύμβασης. Ένας από τους όρους παραδεκτού των κοινοποιήσεων είναι η εξάντληση όλων των διαθέσιμων εσωτερικών ενδίκων μέσων.

Σιδηροδρομικές μεταφορές

Οι νομικές πράξεις όσον αφορά την προσβασιμότητα του σιδηροδρομικού συστήματος της ΕΕ είναι οι εξής:

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1371/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2007 σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των επιβατών σιδηροδρομικών γραμμών¹
- Έως 31/12/2014: Απόφαση της Επιτροπής 2008/64/ΕΚ σχετικά με την τεχνική προδιαγραφή διαλειτουργικότητας για τα "άτομα μειωμένης κινητικότητας" στο διευρωπαϊκό συμβατικό σιδηροδρομικό σύστημα και στο διευρωπαϊκό σιδηροδρομικό σύστημα υψηλών ταχυτήτων²
- Από την 1/1/2015: Κανονισμός (ΕΕ) 1300/2014 της Επιτροπής της 18ης Νοεμβρίου 2014 σχετικά με τις τεχνικές προδιαγραφές διαλειτουργικότητας για την προσβασιμότητα του σιδηροδρομικού συστήματος της Ένωσης για τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα³

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1371/2007 στοχεύει στη διασφάλιση ότι τα άτομα με αναπηρία και μειωμένη κινητικότητα (ΑΜΚ) έχουν τις ίδιες ευκαιρίες να χρησιμοποιήσουν τις σιδηροδρομικές μεταφορές σε ισότιμη βάση με τους υπόλοιπους επιβάτες. Για τον σκοπό αυτό, ο κανονισμός υποχρεώνει τις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις να θεσπίζουν χωρίς αποκλεισμούς κανόνες πρόσβασης για τους επιβάτες αυτούς, έτσι ώστε να έχουν ίσα

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/2&Lang=en

¹ EE L 315 της 3.12.2007, σ. 14-41

² EE L 64 της 7.3.2008, σ. 72.

³ EE L 356 της 12.12.2014, σ. 110

δικαιώματα μετακίνησης και να μην αποτελεί η αναπηρία τους λόγο άρνησης κράτησης και αγοράς εισιτηρίων, εκτός των περιπτώσεων όπου κάτι τέτοιο δικαιολογείται σύμφωνα με τους κανόνες πρόσβασης, π.χ. για λόγους ασφαλείας ή σχεδιασμού του οχήματος (άρθρο 19). Σύμφωνα με τα άρθρα 22 και 23 του κανονισμού, οι υπεύθυνοι του σταθμού στους επανδρωμένους σταθμούς και σιδηροδρόμους οφείλουν να παρέχουν στους επιβάτες με μειωμένη κινητικότητα δωρεάν βοήθεια, ώστε να μπορέσουν να επιβιβαστούν και να αποβιβαστούν από την αμαξοστοιχία. Ο κανονισμός δεν προσδιορίζει τα μέσα (ράμπες ή άλλα) για την παροχή αυτής της βοήθειας.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1371/2007 τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν ορισμένες υπηρεσίες από την πλήρη εφαρμογή του κανονισμού. Η Ισπανία έχει χορηγήσει απαλλαγές για τις αστικές, προαστιακές και περιφερειακές υπηρεσίες από τα άρθρα 10, 21-24 και 27. Τα άρθρα 21-24 αφορούν κυρίως την προσβασιμότητα των υπηρεσιών σιδηροδρομικών μεταφορών, τη βοήθεια στους σιδηροδρομικούς σταθμούς και επί των αμαξοστοιχιών, καθώς και τους όρους υπό τους οποίους παρέχεται βοήθεια. Αυτό σημαίνει ότι σε αυτές τις υπηρεσίες, οι σιδηροδρομικές επιχειρήσεις στην Ισπανία αυτή τη στιγμή δεν πρέπει να εφαρμόζουν τον κανονισμό. Η εξαίρεση για τα άρθρα 21-24 και 27 έχει ζητηθεί για πέντε χρόνια και μπορεί να ανανεωθεί δύο φορές. Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την κατάσταση των εξαιρέσεων στα κράτη μέλη της ΕΕ από τις αρχές του 2015. Τα άρθρα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1371/2007 σχετικά με τη μεταφορά ατόμων με αναπηρία ή με μειωμένη κινητικότητα, ωστόσο, ισχύουν για τις εγχώριες (υπεραστικές) υπηρεσίες στην Ισπανία. Δεν αποδεικνύεται σαφώς από τα έγγραφα που παρέχει ο αναφέρων ότι υπήρχαν προβλήματα που σχετίζονται με την παροχή βοήθειας στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1371/2007 σχετικά με τις υπηρεσίες αυτές.

Σύμφωνα με το άρθρο 28 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1371/2007, οι σιδηροδρομικές επιχειρήσεις υποχρεούνται να καθορίζουν ποιοτικά πρότυπα υπηρεσιών, τα οποία θα καλύπτουν μεταξύ άλλων την παροχή βοήθειας, καθώς και να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις ποιοτικών επιδόσεων των υπηρεσιών τους. Η ισπανική σιδηροδρομική υπηρεσία RENFE έχει δημοσιεύσει ετήσιες εκθέσεις για τα έτη 2011, 2012 και 2013 στον ιστότοπο ERA¹. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διαβιβάστηκαν σχετικά με τις δυνατότητες πρόσβασης στις σιδηροδρομικές μεταφορές, δημιουργήθηκαν υποδομές το 2013 για μόνιμη βοήθεια σε 68 σταθμούς του σιδηροδρομικού δικτύου και για ειδική βοήθεια σε 58 σταθμούς του σιδηροδρομικού δικτύου.

Η ΤΠΔ ΑΜΚ καθορίζει τις τεχνικές προδιαγραφές για την πρόσβαση σε τρένα και σταθμούς, με στόχο την ενίσχυση της προσβασιμότητας των σιδηροδρομικών μεταφορών σε άτομα με αναπηρία και σε άτομα με μειωμένη κινητικότητα. Ισχύει για ανανεώσεις ή ανακαινίσεις των υποδομών και του τροχαίου υλικού από την έναρξη ισχύος της απόφασης 2008/64 / ΕΚ της Επιτροπής της 1ης Ιουλίου 2008. Η αναθεωρημένη έκδοση της ΤΠΔ ΑΜΚ - Κανονισμός Επιτροπής 1300/2014 - που θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2015, θα καλύπτει ολόκληρο το σιδηροδρομικό δίκτυο στην ΕΕ· η απόφαση του 2008 ισχύει μόνο και για το δίκτυο ΔΕΔ-Μ, που δεν περιλαμβάνει τη γραμμή Iğún-Brinkola την οποία διευκρινίζει ο αναφέρων. Σε κάθε περίπτωση, δεν υπάρχει καμία απαίτηση για συστηματική εγκατάσταση ανελκυστήρων πλατφόρμας για τους επιβάτες που χρησιμοποιούν αναπηρικά αμαξίδια σε όλους τους σταθμούς.

¹ https://eradis.era.europa.eu/interop_docs/ruSQPreports/search_results.aspx

Τέλος, η RENFE, η αρμόδια εταιρεία σιδηροδρόμων στην Ισπανία, έχει δημοσιεύσει ένα "Σχέδιο Καθολικής Προσβασιμότητας" το 2010. Το σχέδιο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την αγορά νέων συρμών και η προσαρμογή του υφιστάμενου τροχαίου υλικού, ιδίως του προαστιακού και των τρένων για τη μετακίνηση προς τον τόπο εργασίας. Αυτό θα περιλαμβάνει και γραμμές όπως η Iñun-Brinkola. Η RENFE έχει επίσης μια υπηρεσία που ονομάζεται «Atendo», μια δωρεάν υπηρεσία προσφοράς βοήθειας στους, μεταξύ άλλων, επιβάτες με αναπηρία και τα άτομα με μειωμένη κινητικότητα.

Συμπέρασμα

Η ΣΗΕΔΑΑ, στην οποία η Ισπανία και η ΕΕ είναι συμβαλλόμενα μέρη, ζητεί την ίση πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες μεταφοράς και την άρση των εμποδίων προσβασιμότητας. Η τήρηση αυτών των υποχρεώσεων υπόκειται σε εξέταση εκ μέρους της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, βάσει των περιοδικών εκθέσεων που υποβάλλουν τα συμβαλλόμενα μέρη σύμφωνα με το άρθρο 35 της ΣΗΕΔΑΑ. Η εξέταση διεξάγεται μέσω διαδραστικών διαλόγων με τα συμβαλλόμενα κράτη, με βάση τις αρχικές εκθέσεις τους. Έως τον Απρίλιο του 2014 όλες οι καταληκτικές παρατηρήσεις της προαναφερθείσας Επιτροπής σχετικά με τις εν λόγω εκθέσεις περιείχαν συστάσεις επί της προσβασιμότητας και η Ισπανία δεν αποτέλεσε εξαίρεση¹.

Στον τομέα των μεταφορών υπάρχουν κανόνες σε επίπεδο ΕΕ, που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες, συγκεκριμένα για τις σιδηροδρομικές μεταφορές επιβατών. Η εφαρμογή τους αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών, στην προκειμένη περίπτωση της Ισπανίας. Τα ζητήματα που σχετίζονται με την έλλειψη επιβολής στην πράξη του κοινοτικού και του εθνικού δικαίου πρέπει να αντιμετωπιστούν σε εθνικό επίπεδο. Από τη στιγμή που τα εσωτερικά ένδικα μέσα έχουν εξαντληθεί στην Ισπανία, καταγγελία μπορεί να υποβληθεί στην επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, σύμφωνα με το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της ανωτέρω σύμβασης.

Όσον αφορά την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1371/2007 σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των επιβατών σιδηροδρομικών γραμμών, η Ισπανία έχει αποκλείσει ορισμένες υπηρεσίες εσωτερικών σιδηροδρομικών μεταφορών (αστικές, προαστιακές και περιφερειακές υπηρεσίες) από ορισμένα άρθρα, ιδίως εκείνα που αφορούν τη μεταφορά των επιβατών με αναπηρία ή μειωμένη κινητικότητα. Ωστόσο, σύμφωνα με μια μελέτη περίπτωσης για την Ισπανία, η οποία έχει πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο μιας έρευνας σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1371/2007 στα κράτη μέλη της ΕΕ², δεν φαίνεται να υπάρχουν σημαντικά προβλήματα με την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού στην Ισπανία, ιδίως όσον αφορά τις απαιτήσεις παροχής βοήθειας στους επιβάτες με μειωμένη κινητικότητα. Η μελέτη επισημαίνει ότι το εθνικό δίκαιο ή η πολιτική του κύριου εθνικού σιδηροδρομικού φορέα είναι από πολλές απόψεις πιο γενναιόδωρο προς τους

¹ Η έκθεση της ΣΗΕΔΑΑ για την κατάσταση στην Ισπανία βρίσκεται στον κάτωθι σύνδεσμο: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=ESP&Lang=EN

Οι καταληκτικές παρατηρήσεις 2011 της Επιτροπής επί της αρχικής έκθεσης της Ισπανίας βρίσκονται στον κάτωθι σύνδεσμο: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2fC%2fES.P%2fCO%2f1&Lang=en

² <http://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/studies/doc/2012-07-evaluation-regulation-1371-2007.pdf>

επιβάτες από αυτό που απαιτείται από τον κανονισμό. Η αναφορά δεν έχει σαφείς και ακριβείς πληροφορίες που θα επέτρεπαν στην Επιτροπή να ξεκινήσει έρευνα για την κατάσταση στην Ισπανία. Οι καταγγελίες εκ μέρους των επιβατών θα πρέπει συνεπώς να απευθυνθούν προς τον φορέα εκμετάλλευσης των σιδηροδρόμων ή/και στον αρμόδιο εθνικό φορέα¹. Μία περιπτωσιολογική μελέτη σχετικά με τη γενική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1371/2007 στην Ισπανία μπορεί να ενσωματωθεί σε μελλοντική μελέτη εφαρμογής.

1

http://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/rail/doc/2007_1371_national_enforcement_bodies.pdf